

Un centenaire, par le Prof. Z. de Fekete.

En 1839, Louis Grein a publié sur la sylviculture hongroise un ouvrage que la postérité aurait tort d'oublier.

A Centenarian. By Prof. Z. de Fekete.

The famous Hungarian forester *L. Greiner* published in 1839 an interesting book about Hungarian forestry, which is now dealt with appreciation by the author.

A „Deutscher Forstverein“ 1939. évi nagygyűlése.

Írta: Dr. Mihályi Zoltán.

A világpolitika eseményeinek rohanó áradatában már szinte időszerűtlennek tetszik ez a beszámoló, amely még a békés, termékeny munka nagyszerű képét idézi emlékezetembe.

De tartozom a jelentéssel egyesületünknek, amiért lehetővé tette számomra, hogy újabb részleteit ismerhessem meg hatalmas szomszédunk erdőgazdaságának és úgy érzem, olvasóinkat is érdekelni fogja, — legalább részben — amit odakint láthattam.

Az összejövetelt Németország „*Grossdeutsche Reichstagung der Forstwirtschaft*“ néven a megnagyobbodott birodalmi erdőgazdaság bemutatásának tervezte. A rendezéshez nagyon értenek odaát, tudtuk tehát, hogy az most is kifogástalan lesz, de amit ebben az évben a *Deutscher Forstverein* külsőségeken és tartalomban nyújtott, az minden várakozást feülmúlt.

A gyűlést jól szervezett propaganda előzte meg és miután az államerdészet minden ágazata — még az alárendeltebb hatóságok is — hivatalból küldték el képviselőiket, igazán nem csodálhatjuk, hogy a résztvevők száma jóval meghaladta a kétezret.

A gyűlés, évtizedek óta bevált rendszer szerint, két részre tagozódott.

Az első négy napot a közös- és szakbizottsági ülések, illetőleg az előadások vették igénybe; ezeket azután a kirándulások és bemutatók változatos sorozata követte, sőt a figyelmes vezetőség ebben az évben a külföldiek részére még külön programról is gondoskodott, amely a gyűlés bezárásakor vette kezdetét.

A továbbiakban előbb összefoglaló képet adok a berlini hét eseményeiről és a nagy tanulmányútról, azután néhány részletkérdést külön is szóvá teszek.

1. A berlini hét.

Az ünnepélyes megnyitás június 26-án délután 4 órakor volt a sokszor emlegetett Kroll-Operában. A *Deutscher Forstverein* vezetősége, az államerdészet tartományi főnökei és a szakbizottságok előadói azonban már június 23-án egybegyültek és legelőször egy sajtóestélyen tájékoztatták a napilapok tudósítóit munkájukról, ezután pedig három napon keresztül közösen is megvitaták azokat a kérdéseket, amelyek a gyűlés rendezésével kapcsolatosan felmerültek és a zavartalan lebonyolítás érdekében elintézésre vártak.

A lobogó- és szőnyegdíszben pompázó, fenyő- és tölgygalyakkal ékes Kroll-Opera felejthetetlen látványosság volt. A kétezer német erdőtiszt szálig egyforma díszruhájának tengeréből mint kis sziget emelkedett ki a külföldi képviselők polgári öltözete; a 12 főnyi olasz küldöttség, a *Milizia Forestale* katonás viseletében, a szervezet nagynevű, daliás főnökének, *Agostoni* altábornagynak a vezetésével vonult fel.

Bizonyos külpolitikai feszültségre csak abból lehetett következtetni, hogy elmaradtak Franciaország, Anglia, Lengyelország és Amerika képviselői. Helyettük ott voltak Skandinávia és a balti államok, Esztország, Litvánia, Hollandia, Románia, Jugoszlávia, sőt — ez alkalommal első ízben — Portugália kiküldöttei is, akiket a hatalmas szervezetű egyesület meleg vendégbarátsággal fogadott.

Báró Waldbott Kelemen, mint az újonnan létesült Nemzetközi Erdészeti Központ (*C. I. S.*) elnöke vett részt a

gyűlésen, de egyben egyesületünket is képviselte; a Berlinben időző *dr. Luncz Géza* m. kir. erdőtanácsos és *dr. Magyar Pál* egyetemi m. tanár, m. kir. főerdőmérnök pedig földművelésügyi minisztériumunk erdészeti főosztályának a képviselőjét látták el.

Az ünnepélyes megnyitót feszült várakozás előzte meg, mert érdekessége egy tárgysorozaton kívüli számmal is növekedett: a megnyitó beszédet maga *Göring* tábornagy, a birodalmi erdőmester mondotta.

Mindnyájunkat meglepett szavainak az őszintesége, amely a Birodalom erdőgazdaságának jelenlegi helyzetét és legközelebbi feladatait tárta fel teljes nyíltsággal. A sokat emlegetett négyéves gazdasági terv legfőbb irányítója a kötelező 50%-os túlhasználatok mérlegét állította fel egy nagy-szabású, tárgyilagos bíráló keretében. Kijelentette, hogy amikor a Birodalom létérdekei ennek a mindenképen súlyos rendszabálynak az alkalmazását megkívánták, habozás nélkül hozzányúlt a tartalékhoz, sőt a fatőke egy részét is igénybe vette, de *az elmúlt négy esztendő a lehetőségek legnagyobb részét kimerítette* és ezért az ország faellátásának zavartalan biztosítása céljából más megoldást kell találni. A teendőket öt pontban foglalta össze.

1. Elsősorban *a talaj termőerejének alaposabb és gazdaságosabb kihasználását* kívánja a jövőben elérni, a termőhelyi viszonyoknak megfelelő állományok telepítésével és az elegyítés elvének fokozottabb érvényesítésével.

2. *Az állományok teljesítőképességének növelését* ugyancsak fontos nemzeti feladatnak tekinti, mert gondosabb gyérintés mellett még mindig jelentékeny fatömegbeli növekedésre lehet számítani.

3. Élénk visszhangot keltett bírálóatának az a része, amely a *magántulajdonban lévő*, elsősorban pedig a parasztbirtokokhoz tartozó *erdők kezelésének a javítását követelte*. A paraszt-erdők évi fatermése Németországban is alig 2 m³ hektáronként, míg az állami erdők 6—8 m³ növedéket szolgáltatnak. Nyilvánvaló tehát, hogy ha az erdőállománynak mintegy felét kitevő magánbirtokokon is a belterjes kezelés

szempontjai érvényesülnek, az évi hozadék is több millió m³-rel fog emelkedni.

A 4. pont az *erdőterület növelését* tárgyalta, olyan értelemben, hogy nemcsak minden terméketlen, hanem a mezőgazdasági művelésre már alig alkalmas területet is fásítással kell hasznothajtóbbá tenni.

Az 5. pont a minden tekintetben széles látókörű és igazi fajszeretettel áthatott beszédnek a legérdekesebb fejezete volt, amely a *termelés és fogyasztás összhangba hozataláról* szólt. Németországban ma egy szinte a tökéletességig kicsiszolt szervezet intézi az ország faellátásának bonyolult és kényes kérdését (ez az a bizonyos „*Marktvereinigug*“, amelyről már lapunk f. évi II. számában megemlékeztem), de a birodalmi erdőmester éles szeme még itt is nem egy javításra szoruló részletet látott meg.

Különösen kiemelte a *takarékos felhasználás* fontosságát. A *Reichsforstamt* már a múlt évben elrendelte, hogy a tuskómagasságot a lehető legkisebb mértékre kell csökkenteni és a statisztika kimutatása szerint egyedül ez az intézkedés kb. 1 millió m³-rel növelte a fatermést. *Göring* az építőiparban, a fűrészelésnél és a fogyasztás más ágaiban elérhető megtakarításokra is rámutatott és nyomatékkal hangsúlyozta, hogy ebben a programban az erdőgazdától kezdve a termelőn és a faiparoson keresztül a háziasszonyig *mindenkinek egyformán a legnagyobb lelkiismeretességgel* kell eljárnia. (A cellulózgyártás pl. ma már alig válogat a nyersanyagban, felhasználása egyre nagyobb méreteket ölt és ezért a fát tüzelési célokra felhasználni pazarlás!)

Végül bejelentette, hogy az erdőgazdaság, faipar és fakereskedelem összes tudományos kérdéseinek független szolgálatára a kormány külön *Erdészeti Tudományos Akadémiát* állít fel, amelynek hivatása szerint az lesz a kötelessége, hogy minél nagyobb szabadságot biztosítson a termékeny emberi elme munkája számára az erdőszet minden ágában.

Generalforstmeister *Alpers* erdőszeti államtitkár, a nagygyűlés jelentőségét méltatta, mint olyanét, amely a hatalmasan megnövekedett Birodalom erdőgazdasága számára ad általános érvényű irányelveket.

A napot az összes résztvevők számára rendezett fényes bankett zárta le a Kroll-Operának hasonló célokra épült, virágözönbe borított hatalmas köralakú üvegtermében, ahol a asztal örömei mellett a berlini Állami Opera énekeseinek és tánckarának előadásában gyönyörködhetett a közönség.

A következő három nap teljes- és szakbizottsági ülésein az érdekes előadások legváltozatosabb sorozatát hallgathattuk, ismételt lázadozással a jól ismert természettani törvény ellen, hogy egy test egy időben csak egy helyen lehet.

Körner államtitkár az erdőgazdaságnak a négyéves terv felépítésében való szerepét ismertette, *Eberts*, miniszteri igazgató a készülő új erdőtörvény alapjait világította meg, míg a külföldön is általánosan ismert és igen tevékeny *Heske* professzor a „Német gazdaság gyarmat-erdészeti követeléseit” címen tartott általános érdeklődéssel találkozó előadást. Ennek rövid vázlatát már lapunk VII. számában (774. old.) ismertettem. Ha megfontoljuk, hogy pl. Hollandia 136 millió hektárnyi erdőterületével szemben a 80 milliós németység kénytelen 18 millió hektárral megelégedni, igazán nem esodálhatjuk, ha a Birodalom legalább Kamerun visszafordítását követeli, amelynek 15 millió hektárnyi területe még évi 2 m³ növedék mellett is éppen pótolni tudná az évi 50 millió m³ rendes német termelés mellett mutatkozó 30 millió m³ hiányt.

A német erdőművelés kiválóságai: *Dengler*, *Zentgraf* és *Vanselow* professzorok, valamint *dr. Olberg*, a természetes alapokon álló erdőgazdálkodás korszerű feladatairól beszéltek, az egész erdőszült területnek tenyészeti övek szerinti felosztásával. És mi sem bizonyítja jobban azt a régi igazságot, hogy gyakorlati kartársaink az erdőműveléssel foglalkoznak a legszívesebben, mint az a tény, hogy ennek az előadásorozatnak és az azt követő vitadélutának volt a legnépesebb, legfigyelmesebb hallgatósága és a legtöbb hozzászólója.

Pedig a többi előadó is kiválóan képviselte hazáját, nemcsak szaktudásban, hanem szónoki készségben is.

Így pl. a Nemzetközi Erdészeti Központ igazgatója, a fiatal, de nagy tudású *dr. dr. Köstler* professzor is igen meglepő adatokkal tudott rávilágítani arra a fejlődési folyamatra, amely az erdőgazdaság jelentőségének növekedésével a nemzetek életében mélyreható változásokat idéz elő. A hírneves *Todt* mérnök, a német közutak főfelügyelője, a közlekedésének az erdővel való kapcsolatáról beszélt, olyan színesen és emelkedett szellemben, annyi megértéssel és erdőszeretettel, hogy vérbeli erdész sem tehetne volna különben. *Hugershoff* tanár pedig a légi térképészet térfoglalásáról számolt be, nemcsak az adatok meggyőző halmazával, hanem egy hatalmas csarnok mesterien elrendezett kiállítási anyagával is, amely valóban páratlan volt a maga nemében.

A szakbizottságokban különböző időszerű kérdések kerültek megvitatásra, így pl. a vadpatakszabályozás (*Härtel*), a douglasfenyőnek betegségek iránti érzékenysége (*Liese*) és a cserebogár-pajod elleni védekezés. Az utóbbinál olyan gyönyörű színes fényképeket láttam, hogy megint csak tiszta szívből irigyelhettem német kartársaink alaposágát.

Meg kell írnom, hogy bizony nem ártana, ha mi is több gondot fordítanánk önmagunk megismertetésére.

Az egyik délutánt a figyelmes rendezőség a külföldi előadók részére tartotta fenn és ezt más nemzetek kitűnően felhasználták. Olasz részről maga *Agostini* altábornagy beszélt, Finnországot az egyik főiskolai tanár, Jugoszláviát egy nyugalmazott miniszter-diplomata, Svédországot egy erdőbirtokos képviselte, sőt Románia is szót kért az egyik egészen fiatal, de mindenütt jelenlevő szakembere személyében.

Románia a német barátságot különben még másként is hasznosította. A „*Freude und Arbeit*” című, gyönyörű kiállítású folyóirat júniusi számát jóformán egészen kisajátította magának és ezt a — valljuk be őszintén — nem csekély propagandaértékű, ajándéknak is becses, 120 oldalas hatalmas füzetet a gyűlés minden résztvevője díjmentesen megkapta . . .

Június 29-ét és 30-át kisebb tanulmányutak és szemlék foglalták le.

A nagy tömegre való tekintettel okos beosztással kellett élni és ez a magyarázata annak, hogy 11 erdészeti és ugyanannyi egyéb tárgyú tanulmányút szerepelt a műsoron. Így mindenki kiválaszthatta magának azt, ami legjobban érdekelte és a rendezőségnek nem is kellett nagyon erőlködni, hogy a csoportonként 80—100 személyben megállapított számot mesterségesen szorítsa korlátok közé: a kívánt megoszlás szinte önmagától bekövetkezett.

Az erdészeti tárgyú kirándulások a Berlin közelében elérhető látnivalókra (a Spreewald égeresei, az erdeifenyőgazdálkodás különböző képei, Freienwalde tölgyesei, Eberswalde és a környékén folyó kísérletek, stb.) terjedtek ki, míg az egyéb bemutatók során fűrésztelepeket, lemez- és cellulóze-gyárakat, repülő-tereket és korszerű ipartelepeket nézhettek meg az érdeklődők, a hölgyek pedig a nagy város különböző művészi látnivalóit és szociális intézményeit tanulmányozhatták.

Göring tábornagy, mint birodalmi erdőmester, maga is kivette a részét a vendéglátásból és olyan igazán fejedelmi ajándékkal lepett meg bennünket, amit nem egykönnyen lehet elfelejteni. A város körengetegét alkalmatlannak találta ahhoz, hogy néhány kedélyes órát együtt tölthessen erdészeivel és ezért 50 óriási, 40-személyes autóbuszban kiszállította az egész társaságot a természetvédelmi területnek nyilvánított „*Schorfheide*“ egyik legszebb részébe, ahol a festői *Werbellinsee* partján, hatalmas sátoztábor és dúsan terített asztalok várták a látogatókat. A felszolgáló személyzet középkori vadászruhákban hordta körül mindazt, ami szemszájnak ingere, de volt ezenfelül dárdavetés, céllövés nyíllal és egyéb multság is, befejezésül pedig egy alkalmi tréfás játék, a középkori vadászéletből merített tárggyal, amit ugyancsak korhű jelmezekben a berlini Opera 200 főnyi karszemélyzete adott elő.

A társaságbeli szórakoztatásról a külföldi vendégek részére rendezett fogadóest, az igazán nagyszabású kerti ünnepély és egy kedélyes műsoros sörözés gondoskodtak,

mindmegannyi kitűnő alkalom, hogy idegen szakférfiak, mint emberek is közelebb kerüljenek egymáshoz.

Június 30-án este zárult hivatalosan a nagygyűlés, de a rendezőség ebben az évben még két olyan újítást léptetett életbe, amelyik mindegyikének igen nagy sikere volt.

A külföldi vendégek részére egy 3 napos és egy 9 napos tanulmányi útitervet állított össze, a belföldiek közül pedig azok, akiknek az erszénye bírta, résztvehettek egy 3 napos repülőtúrán is, amely Nagy-Németország egész erdőgazdaságát mutatta be a magasból.

1. sz. kép. A külföldi vendégek egyik csoportja Göring tábornok és birodalmi erdőmester villásreggelijén, a Schorfheide-ban. 1. *Agostini* altábornagy, az olasz Milizia Forestale parancsnoka. 2. *De Almeida de Mendia*, a portugál államerdészeti főnöke. 3. *Dr. P. Aaro* egyet. tanár (Finnorsz.) (Szedzerjei Á. felv.). — 2. sz. kép. A nagy tanulmányút résztvevői. (Dr. Reim felv.)

2. A nagy tanulmányút.

Az előzetesen megküldött tájékoztató alapján jómagam a 9 napos földi utat választottam, mert ez Közép- és Délnyugat-Németországon vezetett keresztül, (Berlin—Brannschweig — Goslar — a Harzhegység — Weimar — a Thüringiai Erdő — Würzburg — a Spessart — a Neckar völgye — Odenwald — Heidelberg) olyan területeken, ahol a magyarországi viszonyokkal való összehasonlításra is bőséges alkalom nyílt.

A véletlen úgy hozta magával, hogy részben a többféle program közötti választás lehetősége, részben pedig a hivatalos kiküldöttek egyéb irányú elfoglaltsága következtében, erre a tanulmányútra összesen csak tizen jelentkeztünk: a portugál államerdészet főnöke feleségével és titkárával, 2 olasz, 2 román, 1 észt kartárs, csekélységem és végül a skót erdészeti magkereskedelem egyik jóhumorú és minden hivatalos politikát nagyvonalúan semmibevevő tagja.

Lapunk mostani terjedelme nem engedi meg, hogy bővebben foglalkozzam úntuk élményeivel, pedig íveket írhatnék róla.

A figyelmes rendezőség: Oberlandforstmeister *dr. Eissfeldt*, Raab főerdőmester, mint a „*Deutscher Forstverein*“ ügyvezetője és Forstreferendar *Schwenzer* mindent elkövettek, hogy necsak sokat és tanulságosat lássunk, hanem hogy mindvégig igen jól is érezzük magunkat.

A kényelmes, nagy autóbuszban hangerősítő tette érthetővé a legnagyobb zakatolás közepette is a magyarázatokat és rádió gondoskodott a változatosságról. Mindenütt elsőrangú szálloda és pazar ellátás várt bennünket és minden 3 napi szakprogramra egy pihenő nap következett a német kultúra válogatott fejezeteivel.

Elindulásunk előtt nyomtatott részletes tájékoztatót és térképet kaptunk kézhez, fentemlített állandó, kedves kísérőinkhez pedig mindenütt még az illetékes Landforstmeister, a bemutatásra kerülő gondnokságok kezelő és felügyelő tisztii személyzete csatlakozott, úgy hogy a helyszínén az aprólékosságig menő magyarázatokban sem volt hiány.

A tanulmányút szakbeli része a következő két főtárgyat ölelte fel: 1. az elegyetlen lúcosoknak és bükkösöknek vegyes fafajú erdőkké való átalakítását és 2. az értékes, magas szerfaszázalékú tölgyeseknek a nevelését.

A bemutatott erdőképek mind beszédes bizonyosságai voltak a természeti tényezők helyes felismerésének és az emberi beavatkozás céltudatosságának. Láttuk a termőhely különbözőségének hatását, a létfeltételeiket legjobban meg-

találó fafajok előretörését és a természetes elterjedési határukon kívül, pusztán pénzügyi szempontból telepített állományok (főleg lúcosok) synylődését.

Különös dicsérettel kell megemlítenem, hogy a rendezés egyáltalán nem törekedett arra, hogy csak fényes sikereket mutasson be, hanem *őszintén feltárta a nehézségeket és az elhibázott intézkedéseket is.*

Németország erdőgazdasága ma túlnyomórészt az elegyes állományok létesítésének és a természetes felújításnak a jegyében áll, de bizony láttunk az ellenkezőjére is igen figyelemreméltó példákat: a *Westerhof* nevű erdőhivatal elegyetlen lúcfenyveseit és *Leinefelde* tiszta bükköseit.

Mind a kettőnél a *különleges termőhelyi viszonyok* indokolják az elegyetlen állományok tenyészését és mindenféle nagyobb mértékű elegyítési kísérlet fatömegbeli és jövedelemcsökkenéshez vezetett.

Westerhof megtekintését különösen a Kárpátalján tevékenykedő kartársaimnak ajánlanám, mert tudtommal ott is voltak — és talán még vannak is — olyan elegyetlen lúcosok, amelyek az adott viszonyok között a teljesítő-képesség csúcspontját jelentik. A westerhofi vágásra érett, 120 éves lúcosok átlagos magassága 38 m., átlagos mellmagassági átmérőjük 50 cm. A véghasználat hektáronkinti fatömege 750 m³, az előhasználatoké pedig 900 m³, vagyis az összes fatermés 1.650 m³, ami évenként és hektáronként kb. 13 m³-nek felel meg.

Ez a bámulatos eredmény valóban minden elismerést megérdemel. Mert a természeti viszonyok kedvezősége csak az egyik tényező, amelyet céltudatosan és hasznosan egészít ki a másik: a *gondos kezelés.*

Az állományok telepítése — *mesterséges úton* történik. A kitűnő talajon t. i. olyan erős a gyomok felverődése, hogy a természetes felújítást csaknem lehetetlenné teszi. Ezenfelül a természetes úton keletkezett csemetes csoportok fejlődése a fatest felépítésében is élénken kifejezésre jut: *az évgyűrű-vastagság a természetes úton keletke-*

zett állományokban soha sem annyira egyenletes, mint az ültetéssel telepített törzseknél.

Az erdősítés nyomon követi a kihasználást és 1 méteres hálózatban 5 éves (2 évig iskolázott) erőteljes csemetékkel történik. A sűrűbb ültetés előnyei: nagy ág tisztaság, jól értékesíthető karácsonyfák és megfelelő természetes kiválasztódás. Három évvel az ültetés után, a 80 cm. magas fiatalos záródik és biztosítottnak tekinthető.

Az ápolás a 20. évvel kezdődő és átlag 3 évenként ismétlődő gyérintésen kívül a felnyesésre is kiterjeszkedik. Az utóbbinek a során természetesen csak a le nem hullott száraz ágakat távolítják el. Az első felnyesés az állomány 20 éves korában történik, a földtől számított mintegy 2,5 m. magasságig; a továbbiak létra és rudasfűrész igénybevételével 12 m. magasságig terjednek, a törzsek 40 éves koráig.

A faanyag egészen kiváló és Németországban mindenütt keresett, kétszeres egységárral megfizetett cikk, az erdőgazdaság tiszta jövedelme pedig a 7—10-szerese annak, amit az átlagos porosz lúcfenyvesek nyújtanak. Érthető tehát, hogy *Westerhof* különleges megbecsülésben részesül.

A lombfákkal végzett elegyítési kísérletek mind kedvezőtlen eredményt adtak, a túlevelűek közül is eddig csak a zöld douglas és a vörösfenyő váltak be. Az előbbinél az újabban sok helyen fellépő *Adelopus*-tól való rettegés az akadálya a nagyobb mértékű elegyítésnek. Pedig láttunk egy 35 éves, felerészben lúccs és felerészben douglas-telepítésből keletkezett állományt, ahol a lúccs-törzsek átlagos átmérője 17 cm., a douglasoké pedig 33 cm. volt, vagyis azonos törzsszám mellett a lúccs csak 96 m³, a vörös fenyő ellenben 416 m³ fatömeget adott hektáronként.

A vörösfenyőt főleg az állományoknak szélöntés elleni védelme céljából elegyítik a lúccs közé és ugyancsak vörösfenyővel szegélyeznek minden nyíládkot, utat és erdőszélt, különösen a viharok kitett oldalakon.

A Harz-hegység nyugati lejtőjén fekvő *Seesen II.* nevű erdőhivatal kerületében még aznap délután a helytelenül, elegyetlen állományokban telepített lúccsoknak ele-

gyes erdőkké való visszaalakítására láttuk a legügyesebb és legszebb példát, amelyre később még visszatérek.

Estére pedig felértünk a gerincre, ahol, a legmostohább természeti körülmények között, csak a száralás a gazdaság egyedüli helyes formája, annak ellenére, hogy a természetes felújítás igen számottevő nehézségekbe (lápok, gyomosodás) ütközik. De miután a környező vidék hiánytalan *vízellátását* csak az erdő folytonosságának a fenntartása biztosítja és már kisebb mértékű tarolások is észre-

3. sz. kép. Elegyetlen idős lucfenyves. (Dr. Reim felv.). — 4. sz. kép. 310 éves java-tölgyek a Spessartban (Rohrbrunn, „Heisterblock.“ — Dr. Reim felv.)

vehető hátrányokkal jártak, a *fontosabb érdekek* védelmében az erdőgazdaságnak is teljesítenie kell a reá rótt kötelességet.

A Harz-hegység meredek déli lejtőjén fekvő *Walkenried* nevű állami erdőhivatalban csekély értékű bükkösöknek tölgygyel, kőrissel és egyéb nemes lombfajokkal elegyes állományokká való átalakítását mutatták be vezetőink, míg a Harz és a Thüringiai Erdő között fekvő, előbb említett *Leinefelde* az optimális viszonyok között tenyésző és természetes útan felújuló tiszta bükkösökre volt igen figyelemreméltó példa. De láttunk bükköst a rajnamenti

síkság iszapos talaján is (*Benheim*), ahol tölgygyel és hárssal keverve, az eszményi elegyes lomberdő csodálatos szép képét mutatja, kitűnő pénzügyi eredménnyel.

Mint különlegesség, legjobban a híres *Spessart* kötötte le az érdeklődésünket, amelynek a rohrbrunni gondnokságban található „*Heisterblock*“ nevű 465 hektárnyi része valóban felejthetetlen szakbeli élmény.

A *Spessart*-ról már lapunkban is sok közlemény jelent meg és így csak azokra a körülményekre térek ki, amelyek olvasóink előtt talán még ismeretesekek. Ezek között elsősorban azt a tényt kell említenem, hogy a 300—400 éves vágásfordulót *magánerdőgazdaság alig engedheti meg magának*. Ez az oka annak, hogy az egész *Spessart*nak nevezett erdővidéken *ma már csak az állami erdőkben találhatóék a híres furnir-tölgyek* és ott se mindenhol. A vágásfordulót a legutolsó üzemrendezés csak a legjobb termelőhelyekre vonatkozóan állapította meg 300 esztendőben, ott, ahol még ezt is gazdaságosnak lehet tekinteni. Mert egyébként bizony inkább különlegességi és történeti értéke van a *Spessart* híres tölgygazdaságának.

A „*Heisterblock*“ 40.000 tölgye átlag 310 éves, mellmagassági átmérőjük 55—60 cm, az *évggyűrűk átlagos növedéke 0.93 mm*; az egész terület tölgyfatömegét 150.000 m³-re becsülik. Az állomány keletkezéséről semmilyen biztos adat nincsen, 200 éves koráig meglehetősen rendszertelenül használták. A még álló, 20 m magasságig ágtalan óriások annak köszönhetik mai értéküket, hogy 90 évvel ezelőtt egy előrelátó erdész az egész területet alátelepítette bükkal, amely kitűnően alkalmas a töltelékfa szerepére. A *spessart-tölgy* minősége az egész világon ismeretes; 1 m³ lemezrönkő ára ma 1200—1600 márka, egyetlen törzs árából tehát családi házat lehet építeni.

Utunk folyamán *Gemünden*-ben megnéztünk egy lemezgyárat is, amely kiváltképpen *spessart-tölgyek* feldolgozására rendezkedett be. Megírom, mert szaktársaink közül valószínűleg kevesen tudják, hogy a legértékesebb rönkökből nem szeleteléssel és lefejtéssel, hanem gőzölés nélkül (hogy a fa semmiféle változást ne szenvedjen a szí-

nében), *fűrészeléssel* készülnek — mégpedig 0.5 mm-nyi vastagságtól felfelé — a lemezek. És ezeknek a szárításánál sem vesznek semmiféle mesterséges eljárást igénybe, hanem a raktár legfelső emeletén az időre bízzák ennek a folyamatnak az elvégzését, sőt nyáron, nagy melegben, még locsolják is a helyiséget, hogy túlgyors ne legyen a száradás.

A kevésbé értékes furnir-lapoknál villannyal működtetett ventilátorok gyorsítják a szárítást, az olesó lemezeket pedig csak beteszik egy 6 m hosszú szárítóberendezés egyik végén, amelyből néhány perc múlva szárazon kerülnek ki.

3. A felújítás.

Mint már az előbb is említettem, ma a természetes felújítás áll előtérben. De ez távolról sem jelenti azt, hogy a tarvágást végkép elvetették volna. Elvben csak a nagy területen végzett tarolás ellen foglalnak állást, ezidőszerint azonban — a 4 év óta folyó 50%-os túlhasználatokra és a munkáshiányra való tekintettel — még azt sem küszöbölhetik ki teljesen. A természetes felújításnak a legnagyobb-részt *Wagner* nyomán alkalmazott eljárásai is tulajdonképpen az apró területű (legtöbbször szalagalakú) tarvágások („szegélyek“) időbeli egymás mellé sorakoztatásából állanak és kitűnő eredményt szolgáltatnak, mert eleget tesznek a „térbeli rend“ (*Räumliche Ordnung*) kívánalmainak és lényegesen megkönnyítik a termelés lebonyolítását, a felújítás, sőt az egész gazdálkodás ellenőrzését.

Mint érdekességet meg kell említenem, hogy a déli oldalon, még a természetes felújításra legalkalmasabb fafajoknál (jegenyefenyő, bükk) sem bíznak mindent az Úristenre, hanem bizony szép szabályos hálózatban ültetnek, illetőleg jól megdolgozott pásztákba vetnek, hogy a gyomok el ne hatalmasodjanak. A kihasználást rendesen nyomon követi a felújítás, de nem egy idősebb erdőtisztnak még ma is az a meggyőződése, hogy 1—2 évi pihentetés (*Schlagruhe*) előnyösebb.

Ahol állományátalakításról van szó (pl. *Seesen II.*), ott fokozott gond érvényesül. Ez érthető is, hiszen minden fáradozás hiábavaló, ha a felburjánzó sarjak, vagy a vad

tönkreteszi a nagy költséggel betelepített más fafajok csemetéit. *Seesen*-ben az erdei pocok ellen is védekezni kell; ez mérgezéssel történik és a felújítás alatt álló területeket természetesen be is kerítik. De láttunk is olyan gyönyörű összetételű (tölgy, kőris, szil, juhar, bükk, cseresznyéből álló) fiatalost, hogy alig tudunk betelni a nézésével.

Ahol több a vad, ott a természetes felújulás kis csoportjait is sodronyhálóval kerítik, mert tapasztalat szerint egyetlen vén nyúl több kárt okoz, mint amibe a kerítés kerül.

Az elv általában az: ha szükség van az erdőre, — pedig ma fokozottabban szükség van rá, — akkor már csemete-korában meg kell teremteni számára a jó fejlődés alapfeltételeit.

4. Az állományápolás.

Kétségtelen, hogy ez a német erdőművelésnek máig is utól nem ért, legerősebb oldala.

Kilenc napos utunk alatt nem emlékszem, hogy egyetlen böhöncöt láttam volna valahol, de „dugóhúzó“-kat se, sőt vilás törzset is csak elvéteve.

Bizonyos, hogy az említett kötelező 50%-os túlhasználat — amely a gyéritések / fokozását is előírta — nagyban hozzájárult az állományoknak még gondosabb átfésüléséhez, a kitűnő értékesítési lehetőségek is ösztönzően hatottak a kezelésre, de ezektől függetlenül el kell ismernünk, hogy az erdő szeretetteljes ápolása minden német erdésznek a vérében van.

A felújítás százféle változata még ma is újabb és újabb tudományos viták elindítója, a gyérités kérdését Németországban lezártnak tekinthetjük, erről csak elvéteve hoz a szakirodalom valami újat.

Most egyre többet foglalkoznak a felnyeséssel, mert bebizonyosodott, milyen nagy mértékben emelhető a szerfaszázalék, ha ezt a műveletet idejekorán kezdik és okosan irányítják. Példa rá Westerhof. A felnyesés gazdaságosságáról egyre több statisztika jelenik meg és ma minden beltérjes üzem szemlét tart minden gyéritésre jelölés után a

viszamaradó törzsek között, mit lehetne még javítani rajtuk.

5. Az erdőtiszti kar.

Tudományos felkészültségben — merem állítani — nem maradunk el német kartársaink mögött, sőt a magyar erdőmérnök műszaki képzettsége jelentékenyen magasabb fokú.

Ezért történt az is, hogy az elmúlt két év folyamán Poroszországba kiküldött fiatal kartársainkat előszeretettel alkalmazták technikai munkáknál, ahol igen jól megállották helyüket. Az egyik pl. a kataszteri felmérésben fedezett fel hibákat, a másikat pedig, aki fotogrammetriával foglalkozott behatóbban és igen ügyesen, alig akarták hazahozni.

A német főiskolák — egységes tanterv szerint — erdőgazdának képezik ki a fiatalságot és csak a bécsi *Hochschule für Bodenkultur*-on maradt műszaki jellegű az oktatás továbbra is, hogy az alpesi tartományok erdőgazdaságttechnikai kívánalmi hiányt ne szenvedjenek.

Természetesnek kell tehát tekintenünk, hogy német kollégáink a tulajdonképpeni *gazdálkodás* kérdéseivel többet foglalkoznak gyakorlati szolgálatuk során is, mint mi. És ez az *állandó, erős kapcsolat az erdő életével* a magyarázata annak a termékeny érdeklődésnek, amellyel a tudomány haladását és a gyakorlat eredményeit nyomon követik.

Valahogy az volt az érzésem, hogy náluk *nincsen nagy szakadék az elmélet és gyakorlat között*. Hiszen a kiváló professzorok egész sora a külső szolgálatból került ki, sőt a legjelesebbek egyike, *Wagner Kristóf* 30 évi gyakorlat után cserélte fel az erdőgondnoki állást a tanári székkel.

De az iroda sincs messze az erdőtől; *ez az igazgatás rugalmasságán* is meglátszik, aminek bizonyosságául csak egyetlen példát említek.

Egyik fiatal magyar kartársunkat odakint erdőrendezési munkák elvégzésével bízták meg. A fatömeg-felvételre az új porosz erdőrendezési utasítás szerint a *Laer*-féle eljárás irányadó. Nyitottszemű kollégánk — bár annakidején

nem nagyon sietett tanulmányai befejezésével és jeles osztályzatokra se vadászott — már az első napokban rájött arra, hogy munkáját a hivatalos előírással szemben lényegesen egyszerűsíteni tudja anélkül, hogy ez az eredmény pontosságának a rovására menne. Merész elhatározással nem sokat kérdeztetett, hanem saját módszerével dolgozott mindvégig és ezt csak a kész munka benyújtásánál jelentette. Pár napra rá kiszállt hozzá egy bizottság és miután mindent rendben levőnek talált, nemcsak hogy helybenhagyta a próbálkozást, hanem azonnal utasítást adott a többi erdőhivatalnak is az egyszerűsítés alkalmazására!...

Szívből örvendeztem, amikor a berlini nagy banketten az illetékes Landforstmeister elmesélte nekem ezt az esetet és hozzáfűzte: „Egyetlen fiatal porosz alárendeltem sem végzett olyan kitűnő munkát, mint az Ön honfitársa!“ Aki tudja, milyen nem könnyen adóznak odaát elismeréssel idegennek, az megértheti, mit jelent ilyen dícséret.

Az erdőtishti kar már a háború előtt is a német polgári társadalom elitjéhez tartozott és nem csodálhatjuk, ha féltékenyen őrzi a hagyományait még a legtágasabb népi keretben is. A zárkózottság nemcsak kifelé érvényesül, de bizonyos hűvösségre nevel a hivatalos- és magánérinkezésben is. A közvetlenségnek az a formája, amely nálunk Selmec drága öröksége, egészen ismeretlen náluk. A sok német erdőtiszt közül, akikkel kinttartózkodásom ideje alatt összejöttem, alig néhány tegezte egymást, azok is osztrákok voltak.*

Az elhelyezkedési lehetőségek igen jók, mert az erdőgazdaság belterjességének fokozásával az állam is, a magánuradalmak is egyre szaporítják erdőtisztjeik számát és a főiskolák nem győzik a kereslet kielégítését. Ennek megfelelően a javadalmazás is mindenütt kielégítő, helyenkin kitűnő, az állami szolgálatban pedig az előlépési lehető-

* Ezt azért említem, mert nem tartom okvetlenül szükségesnek, hogy a magunk szokásait idegenekre is ráerőszakoljuk. Többször tapasztaltam, hogy tanulmányúton lévő idegen kartársak megrökönyödtek az azonnali tegezésen; volt közöttük olyan is, aki majdnem megsértődött. Helyesebb, ha mi is *tartózkodóbbak* vagyunk velük szemben!

ségek is egészen nagyvonalúak. A Reichstforstamt államtitkára, Generalforstmeister *Alpers*, pl. a magyar viszonyok szerinti II. fizetési osztály javadalmazását kapja és rengeteg a száma a tábornoki és altábornagyi rangban levő erdőtiszteknek, akik között egészen fiatalokat is találunk.

Legjobban meglepett azonban, milyen nagy a *hatásköre* még az alárendeltebb hivataloknak is és mennyire megszokta mindenki, hogy *felelősséget* merjen vállalni. Ennek a következménye azután természetesen, hogy az intézkedések rendszerint gyorsak és erélyesek, amit a közlekedési eszközöknek szinte korlátlan igénybevételi lehetősége is előmozdít. A szolgálati autót már régen rendszersítették és minden német állami erdőtiszt nemcsak a hálókocsit veheti igénybe hivatalos útjainál, hanem ha távolabb fekvő célt kell elérnie, felhasználhatja az összes menetrend szerinti repülőgépjáratokat is.

Nem takarékoskodnak az üzem érdekében szükséges anyagiakkal sem; ez egyformán áll a pénzbeli, fizikai és szellemi segítségre. Még kint gyakornokoskodó fiatal magyar kartársaink is büszkén emlegették, hogy az adatok feldolgozására és az összes írásbeliek elvégzésére annyi irodai munkaerőt bocsátottak rendelkezésükre, amennyire szükségük volt.

Az álláspont az, hogy *magasabb képesítéssel és felelősségteljes munkakörben senki se végezzen alárendelt, időrabló munkát*, mert az feltétlenül az üzem teljesítményének a rovására megy!

6. A munkáskérdés.

Nem titkolják sem a szaklapok, sem a hivatalos körök, — még a külföld előtt sem — hogy a nemzeti szocializmus uralomrajutása a munkásviszonyokban olyan eltolódást okozott, amilyenre senki sem számított. Az állámvezetésre óriási súllyal nehezedeő munkanélküliség alig pár hónap leforgása alatt aggasztó *munkáshiánnyá* változott át. Ezt egyrészt az ipari termelés hihetetlen arányú fokozása, okozta, másrészt pedig azoknak a nagyszabású közmunkák-

nak az elrendelése, amelyeket méltán tekinthetünk a műszaki tudás újabbkori csodáinak.

A jobb kereseti lehetőségek az általános életszínvonal emelkedését, tehát a fogyasztás növekedését eredményezték, ami viszont ösztönzőleg hatott a termelésre és még magasabb munkabérhez vezetett.

Az ipari munkás egyszerre igen előnyös helyzetbe került, keresménye jóval felülmulta a mező- és erdőgazdaságban dolgozó társaiét. Ennek természetes következménye az volt, hogy a falvakból egész népvándorlás indult meg a városok és ipartelepek felé, úgy hogy a mező- és erdőgazdasági termelést súlyos válság fenyegette. A kormány kénytelen volt erélyes rendszabályokhoz nyulni. Német munkás ma csak miniszteri engedéllyel változtathat munkakört. A mezőgazdaságban olesó hitelek nyújtása, terméketlen területek telkesítése és egyéb földbirtokpolitikai intézkedések szolgálják a többtermelés ügyét.

Tanulmányutunk során megtekintettük a rajnamenti *Allmendfeld* nevű telepes községet, amely lecsapolt mocsarak helyén épült. Minden telepes az állam-felépítette ötszobás lakáson és gazdasági épületeken kívül 50 kat. hold földet kapott, amelyből 20 kat. hold közvetlenül a ház mellett fekszik. A telek ára az épületekkel együtt 30.000 márka, ezt az összeget a telepesnek 30 év alatt kell letörlesztenie. Az első két évben egyáltalában nem fizet kamatot, a harmadik évben 1, a negyedik évben 2, az ötödik évtől kezdve pedig 4 százalékot. Az állam azonban már a második évtől kezdve cukorrépa termelési-hányadot is juttat neki, ebből pedig kikerülnek a törlesztés és a kamat költségei. A búzavetés, amit láttunk, holdankint 12—14 q termést ígért, de gazdasági cseléd alig található az egész telepen. Az ugyanott létesített női munkatábor szolgáltatja a telepeseknek a szükséges kézierőt 17 fillér órabér ellenében. A fiatal lányok d. e. 9 órától d. u. 5 óráig dolgoznak és lelkes buzgal-muk igen tisztelőtréméltó, de nézetem szerint mégsem pótolhatja egészen az állandó cseléd hiányát.

Az erdőgazdaságban talán még nehezebb a helyzet. Mert az erdős vidékeken, ahol kevés a szántóföld, a rög sem

köti helyhez a lakosságot és kezdetben főként ilyen helyekről vándoroltak tömegesen a munkások a városba.

A kormány látta, hogy a bajt „tüneti kezeléssel“ (béremeléssel) nem gyógyíthatja és ezért *intézményes megoldást* keresett.

Az első lépés a bérek *szabályozása* volt. Ez nemcsak az erdő- és mezőgazdasági kereset között helyenkint mutatkozó különbségeket egyenlítette ki, hanem az ipari munkabérek felé is erős közeledést eredményezett.

Nagyobb kettesmennyre csak a teljesítmény növelése ad módot. A több és jobb munkát azonban *fokozatosan emelkedő alaphér-tételek* is jutalmazták! A rátermettség és egyéni buzgóság érvényesítésének tehát tág tere nyílik, és ezért az ilyen értelmű szabályozás csak a nemes versenyt fejleszti anélkül, hogy irigységet keltene.

A nagy kiterjedésű erdős vidékeken (Harzhegység, Thüringiai Erdő, stb.) *a hivatásos erdei munkások* rendjének a kiépítésével történik a hiányok pótlása. Ez a második lépés.

Ha az erdőgazdaság egész éven át foglalkoztatni tudja a munkásokat, szívesen maradnak helyben, a mesteriség apáról fiúra száll és egy különlegesen képzett szakma kialakulását segíti elő, ami viszont lényegesen növeli az átlagos teljesítményt.

Ezt a folyamatot az állam és a magángazdaságok a leghatékonyabban támogatják.

Az egész birodalomban érvényes, messzeterjedő társadalmi gondoskodáson felül (amely a munkások balesetbiztosítását, rokkant- és nyugellátását, orvosi kezelését és gyermekeik nevelésének a támogatását öleli fel) az erdei munkások érdekében még külön intézkedésekre is szükség volt. A gyéren lakott erdős vidékeken, ahol a munkahely messze fekszik a községektől és télen a nagy hó is megnehezíti a közlekedést, takaros *munkásotthonok* épültek, amelyek egész héten szállást adnak az esténként odatérő favágóknak. Berendezésük célszerűségi és egészségügyi szempontból egyaránt mintaszerű, az intézmény maga pe-

dig kétségtelenül növeli a munkaszeretetet és nagyban elősegíti az összetartás érzésének az ápolását is.

Egyelőre azonban még meglehetősen kevés a rendelkezésre álló munkaerő és így a mennyiséget átmenetileg a minőséggel kell pótolni. Ezt a célt szolgálja a legkitűnőbb szerszámok (pl. motoros kis döntő-fűrészek stb.) alkalmazása, főképpen azonban a *munkásképző táborok*. Az egyiket (*Münchehof*) meg is látogattuk.

5. sz. kép. Versenyfűrészelés a münchenhofi munkásképző táborban.
(Dr. Reim felv.)

Az erdőgazdaságok felváltva küldik el ezekbe a táborokba munkásaikat, a kezdőket 4, az idősebbeket 1—2 heti tanfolyamra. *De az erdőtisztai- és altisztikai tagjainak is kötelességük, hogy gyakorlatukat a testi munka alapos megismerésével is növeljék*, mert csak így nyerhetnek tiszta képet arról, mit lehet és mit kell munkásaiktól megkövetelhetniök. Mindegyik tábor egy-egy fiatal erdőtiszt vezetése alatt áll; ezeket az ilyen feladatkörre legalkalmasabb szakemberek közül válogatják ki.

A tanfolyam anyaga némi elméleti oktatáson felül (fejezetek a közgazdaság, erdőhasználat és munkáskérdés köréből) *a fa kitermelésének, választékolásának és az elszállításig való kezelésnek a tökéletesítését öleli fel*; egyik legfontosabb része *a szerszámok helyes kiválasztása és*

megfelelő karbantartása. Az eberswaldei főiskolán létesített Erdészeti Munkatudományi Intézet kutatásainak és kísérleteinek az eredményei így jutnak el közvetlenül és gyorsan a legszélesebb rétegekhez.

A bemutatott kép látogatásunk alkalmával készült, amikor a munkaspárok versenyfűrészelést rendeztek, hogy szerszámuk kiválóságáról és saját ügyességükről számot adjanak. A 30 cm átmérőjű lúcfenyőörnkő keresztben való eldarabolásához érkezésünk előtt legalább 18 dupla fűrész-húzás volt szükséges. Előttünk született meg az új csústeljesítmény, amely a munkaszükségletet 16-ra szállította le.

A munkások elhelyezése mindenben megfelel a németországi magasabb életszínvonalnak. A tanfolyam a bajtársi szellem ápolásáról sem feledkezik meg és egyben bőséges alkalmat ad néprajzi tanulmányok folytatására, különösen, ha valakiben ehhez is annyi készség lakozik, mint a münchenhoferi tábor vezetőjében (Forstassessor *Hass*), akinek már egy kötetre való feljegyzése van a különböző vidékek favágóinak jellegzetes szokásairól és takaros kis nótáskönyve a dalaikról.

Ha mást nem, de a hazai viszonyok között leginkább megfelelő szerszámok kipuhatólását és szabványosítását bizony nálunk is sürgősen meg kellene valósítani!

7. *A bírálóat szabadsága.*

Már 1936-ban, a stettini közgyűlés alkalmával megragadta figyelmemet, milyen behatóan foglalkozott minden előadás közönsége a tárggyal és mennyi érdekes, bátor, nem egy esetben éles hozzászólás fejezte ki a különböző véleményeket. Mikor pedig *Jacobshagen* gyönyörű erdeit jártuk, a magasrangú kerületi erdőtiszt után az egyik fiatal gondnok nyíltan meg merte mondani, hogy bizonyos részletkérdésekben neki más a véleménye. Állításait néhány meggyőző példával igazolta és felettese még szépen meg is köszönte, hogy az előtte ismeretlen körülményekre felhívta a figyelmet.

A politikát a mostani államvezetés kikapcsolta a nagyközönség foglalkozási köréből és így az egyéni vélemény-

nyilvánítás lehetősége a szakkérdésekre korlátozódott. De ott aztán ma is csorbítatlan a bírálat szabadsága, ezt az új rendszer is teljes tiszteletben tartja. A nemzeti szocialista párt a hatalom átvétele után igen sok magasabb állásba saját bizalmi embereit ültette be, akik természetesen új szemléletet hoztak magukkal és a termékeny viták egész sorát indították el. Az öregebbek konzervatív felfogása azonban még sok kérdésben igen szívósan védekezik és pl. az erdőműveléstani szakosztály vitadélutánját végighallgatni igazi szakbeli gyönyörűség volt.

Az erdészet *általános közgazdasági célkitűzései* a Harmadik Birodalom életformájához igazodtak: a régi kapitalisztikus felfogás a múlté, helyette a közérdek áll az előtérben, amely a gazdálkodás egész irányát megszabja. A *használat*, sőt az *értékesítés* is korlátok között mozog; erre az ország szükségletének hiánytalan fedezése céljából volt szükség; a lebonyolítást a már említett *Marktvereini-gung* végzi. A fa ma a legfontosabb nyersanyagok egyike, értékesítési gondjai az erdőgazdaságnak nincsenek, ebben a kérdésben tehát vitára sincsen ok. *Göring* azonban — mint láthattuk — még sok javítani valót talált a jelenlegi rendszeren is és megnyitó beszéde a bátor *önbírálat* szép példája volt.

A gyakorlat *erdőművelési kérdésekkel* foglalkozik a legtöbbet. Itt aztán tág tere nyílik mindenféle elgondolásnak és próbálkozásnak, sőt a vezető körök *fokozott teljesítményt elsősorban az egyéni képességtől és buzgóságtól várnak*. De gondjuk is van rá, hogy minden tehetség érvényesüljön és így aztán a talajtantól a magvizsgálatig minden részletterületen lendületes, friss erejű munka folyik.

Az örökerdő (*Dauerwald*) eszméjét néhány évvel ezelőtt a túlbuzgóok csoportja egyedüli üdvözítőnek kiáltotta ki és minden eszközt felhasznált a népszerűsítésére. Ennek természetes visszahatásaként — elsősorban az erdeifenyőre vonatkozólag — ma sokan ismét más eljárások fellelt törnek lándzsát.

Fülszót voltam egy vitának, amelyet részletesen le kell írnom. Az egyik kirándulás Berlinből egy közelfekvő

erdőgazdaságba vezetett, ahol az erdeifenyő természetes felújítását mutatták be nekünk. A gondnok maga meggyőződéses híve a rendszernek, mindent elkövet a siker érdekében (még értékes lombfacsemetéket is ültet az erdeifenyő-esoportok közé) és magyarázatai igazán hiánytalanok voltak. Az erdőművelés egyik európai hírű tudósa azonban kezdetől fogva kereste a kifogásokat és úgy dél felé — mégpedig egy tucatnyi külföldi szakember jelenlétében — egyszer csak a következő kijelentést tette: „Elismerem, hogy az a 8—10 erdőkép, amit Ön eddig bemutatott, alkalmas arra, hogy állításainak a helyességét bizonyítsa. De én tudnék a közelben száz másikat mutatni, amelyek az ellenkezőjét igazolnák!“

Elképedve néztem a szomszédomra, aki azonban megnyugtatót: „Mindig ilyen epés az öreg úr, mi már ismerjük.“ A gondnok egyáltalán nem haragudott meg, mosolyogva, nyugodtan felelt tovább is mások kérdéseire. Aztán felment a zöldlombos szöszékre a nemrégien elhunyt *Wagner Kristóf* utóda a gaildorfi erdőgazdaságban s nem maradt adós a válasszal a sok kritikára. „Amit látunk — fejezte be mondanivalóját — céltudatos és eredményes munkáról tanúskodik. Lehet, hogy helyenkint nem előnyös a hagyásfák árnyalása, de nem öröm az erdőgondnok élete sem a mindig csak hátrányokat kereső kritika árnyékában!“ A társaság tapsolt és nevetett, még a címzett is, bár kicsit kényszeredetten, de attól kezdve — csodákosodója — néhány dolgot rendjénvalónak is talált. Az volt a meggyőződésem mégis, hogy örök harag lesz az összekoccanásból. Annál inkább csodálkoztam aztán, amikor láttam, hogy az ebédnél milyen békésen ül egymás mellett a három úr, bár még ott is folytatták a harcot!...

Ninesen ember gyarlóság nélkül. És Németországban néha túlságosan elragadja a vitázó feleket vélt igazuk védelme, sőt akárhányszor bizony a személyeskedéstől sem ment az írásuk. De merem állítani, hogy az *erős kritikai szellem* volt az egyik jelentős tényező, amelyik a német erdőgazdaságot a mai vezető helyére vitte.

7. A vadászati igazgatás.

Székhelye Braunschweig, a „*Hermann Göring Reichsjägerhof*“. Néhány órát töltöttünk csak — mint Generalforstmeister *Alpers* vendégei — a gyönyörű park közepén álló, hibátlanul stílszerű és kényes ízléssel berendezett kastélyban, amelyhez egy vadászszólyom-telep és korszerű lőtér tartozik.

Ha valaki esetleg a törvényes intézkedésekből nem ismeri még, milyen *elválaszthatatlanul hozzátartozik a vadászat az erdész feladatköréhez*, itt a pusztá külsőségekből is megtudhatja.

A birodalomban most építik ki mindenütt az alárendelt *Gau- és Kreisjägerhof*-okat. Nem azért, hogy a vadászat külön útjait egyengessék, hanem hogy *még jobban elmélyítsék az erdészettel való kapcsolatát*.

*

Befejezésül utunk egyéb élményeiről is meg kell emlékeznem néhány szóval. De bocsássák meg nekem szíves vendéglátóink, ha őszinte hálámba egy kis csendes szomorúság is vegyül.

Mert a *Reichsautobahn*, a *Mittellandkanal* műszaki csodáit, a Rába-nagyságú folyócskák hajózhatóvá való megterkedését nálunk is meg lehetne valósítani — ha pénzünk lenne hozzá. De ami odaát évszázadokon keresztül töretlenül maradhatott meg fában, kőben, ércben és képekben a művészet örökbeesű alkotásainak, áhitatkeltő történelmi emlékeknek, azt mitőlünk megtagadta a kegyetlen magyar sors.

A kis Mühlhausen város európai hírvé levéltárában, az értékes ritkaságok között, láttam egy könyvet: az első nyomtatott vadászati enciklopédia egyetlen fennmaradt példányát. Abban az évben készült, amikor *Szent István* országa a mohácsi síkon másodszer halt vértanúhalált Nyugateurópa békés fejlődéséért . . .

Braunschweig és Goslar öreg utcáinak álomszerű szépsége, *Goethe* és *Schiller* Weimarja, *Tillmann Riemschneider* würzburgi Madonnája, a Neckar-menti kisvárosok

csodás romantikája helyett nekünk tatárdulás és török iga volt az osztályrészünk.

Önmagunk hibájából-e, vagy mert így rendeltetett, ki tudná megmondani? De amikor a walkenriedi kolostorrom udvarán *J. Wolf*nak, a neves német költőnek „*Der Wilde Jäger*“ című mondai tárgyú vadászdrámáját hallgattuk egyszerű erdei munkások pompás szabadtéri előadásában, önkéntelenül kiszakadt belőlem a sok-sok magyar pusztulásra emlékező sóhaj. Mert Visegrád egész hajdanvaló királyi dicsőségéből *annyi sem* tudott megmenekülni a bolthajtások és oszlopok épségében, mint szerencsésebb szomszédunknál egy kis falusi kolostor multjából a kereszt-folyosó omladékaiban . . .

Hogy *mégis élünk*, bizony nagy-nagy csodája a világnak! Legyen ez a vigaszunk és buzdításunk!

•

Die Tagung des Deutschen Forstvereins. Von Dr. Ing. Z. *Mihályi*.

Bericht über die in der Zeit vom 26. VI. bis 1. VII. stattgefundenen fachlichen und gesellschaftlichen Veranstaltungen der „Grossdeutschen Reichstagung der Forstwirtschaft“ und kurze Schilderung der nachher folgenden 9 tägigen Ausländer-Studienreise. Einzelfragen (Verjüngung, Bestandespflege, Forstbeamtenstand usw.) werden auch besonders besprochen.

•

L'Assemblée de l'Association des Sylviculteurs allemands, par le Dr Z. *Mihályi*, ingénieur des forêts.

Compte rendu des travaux de l'assemblée tenue par les sylviculteurs allemands à Berlin du 26 juin au 1er juillet 1939, ainsi que du voyage d'études, organisé après l'assemblée pour les participants étrangers.

•

The Meeting of the German Forestry Association By Dr. Ing. Z. *Mihályi*.

Reports about the professional and social arrangements of the meeting held at Berlin between 26th June and 1st July and gives a short description of the excursion — lasting 9 days — which followed the meeting and was arranged for partakers from abroad.
